

нання немає інших засобів, крім логіки, дедукції, виведення часткового із загального.

Отже, робимо висновок, що техніка – це юридичне мистецтво або вміння, правність, майстерність, праворозуміння, правоутворення і правореалізації. Техніка – усі вимоги, правила, засоби та прийоми такого мистецтва. Вирішальною є майстерність праворозуміння, оскільки від відповідні на запитання, що таке право, залежить засаднича підстава здійснення юридичної практики.

Технічними прийомами є кількісне і якісне спрощення предмета, юридичний аналіз, логічна центрація, юридична конструкція. Завданням цих прийомів є вилучення певних принципів з даних частковостей і досягнення єдності предмета. Пізнати – не означає тільки досягнути предмет сам по собі, але й в його зв'язку з іншими. Єдність предмета утворює система норм, принципів і процедур. Методом системи є природно-історичний підхід.

Список використаної літератури:

1. Иеринг Рудольф фон. Юридическая техника / Пер. с нем. Ф. С. Шендорфа. С.П.б., 1905. – 318 с.

Ключові слова: природно-історичний метод, пізнання права, право як поняття, юридична техніка, юридична конструкція, юридичні принципи, юридичні процедури.

Ключевые слова: естественно-исторический метод, познания права, право как понятие, юридическая техника, юридическая конструкция, юридические принципы, юридические процедуры.

Key words: natural-historical method, knowledge of law, law as a concept, legal technique, legal structure, law principles, law procedures.

МІШЕГЛІНА ВАЛЕРІЯ МИКОЛАЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції

СОЦІАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНИХ СИМВОЛІВ

З давніх часів і до теперішнього часу юридичні символи грають важливу роль у розвитку держав, правових сімей, світової спільноти. Юридичні символи – це наочний, доступний для сприйняття і розуміння правовий засіб юридичної техніки, який, будучи продуктом правової культури суспільства, впливає на правосвідомість. Зазначене в сукупності ефективно сприяє реалізації правових норм.

З огляду на те, що сучасні правові системи мають у своєму розпорядженні великий арсенал символічних форм і процедур, виявлення функцій, властивих їм, дає можливість найбільш точно інтерпретувати техніко-юридичний зміст правової символіки, адже «дослідження ролі

правових символів в історичному аспекті дозволяє зробити висновок про те, що їм були властиві функції, більшість з яких не втратило свого значення стосовно правовій системі сучасного громадянського суспільства [3, с. 103].

Функції правових символів реалізуються в рамках правотворчої, правозастосовчої та іншої діяльності, тому формою реалізації функцій є «однорідна діяльність суб'єктів права з реалізації правового впливу юридичного символу, обумовленого метою його створення, шляхом здійснення відповідних правових приписів» [4, с. 10].

Це демонструє, що існування сфери права без символів неможливо, як і іншої сфери (наприклад, політики), що і підтверджується насиченою символікою територій держави для організації правового регулювання. Так, за допомогою правових символів (герб, прапор, гімн, девіз, паспорт і т.д.) Закріплюється юридично-значущий зміст «правил поведінки» в державі, причому кожен її суб'єкт (держава, організація, політична партія, громадянин) зобов'язаний поважати і шанувати існуючу в державі символіку і почуття громадян. Отже, символ є основою для ідентифікації певної спільноти і має суспільний політико-правовий характер.

Світ символів служить місцем одночасного аналітичного вивчення найрізноманітніших ідеологічних елементів конкретної культури. Звідси, символ і сам стає функцією, тобто символ – це загальна функція творчості і пізнання культури (Е. Кассіпер) [4, с. 86]. Тому ми не можемо говорити про правову символіку ізольовано, навпаки, вона заснована та включає в себе символи інших сфер людської життєдіяльності, інших культур.

Функції юридичних символів різноманітні, однак в першу чергу, на наш погляд, доцільно звернути увагу на **соціальні функції юридичних символів**. До цієї групи слід включити такі функції, як інтеграційну, регулятивну, охоронну, комунікативно-ідентифікаційну, ідеологічну.

Інтеграційна функція. Інтеграція правозастосовчої діяльності як частина правової інтеграції представляє собою певний вплив, який спрямований на досягнення внутрішньої єдності правозастосування, що забезпечує його ефективність.

Інтеграція в правозастосовчій діяльності проявляється, крім власне інтеграції правозастосовних механізмів, в «згуртуванні» гілок влади. Не можна допустити, щоб законодавча, виконавча і судова влада на тлі гарантовано їм законом самостійності вирішували ізольовано завдання по досягненню основної мети права упорядкування суспільних відносин. Наприклад, судові органи, будучи основними суб'єктами судової влади, які не беруть участі у законодавчій діяльності та не керують, а застосовують право, і якщо «закон – мовчазний суддя» (Цицерон), то суд – закон в дії. Тому ефективність правової системи в цілому залежить від того, наскільки ефективно правозастосування, або, як його інакше називають, «живе право», що охоплює до певної міри і правотворчість, що найбільш яскраво проявляється при заповненні прогалин в праві, подоланні юридичних колізій.

Наочно досягнення внутрішньої єдності правозастосування проявляється в демонстрації значення правових принципів за допомогою юридичних символів. Наприклад:

- інформація про принцип законності як керівної засади правової держави досягає правосвідомості за допомогою такого письмового символу як «Закон» і таких предметних символів, як «Феміда» богиня правосуддя і законності [4, с. 42];

- принцип суверенітету як основне правило незалежності держави демонструється такими предметними символами, як герб, гімн і прапор;

- забезпечення реалізації принципу гласності як основоположного правила максимальної відкритості в діяльності державних установ і свободи виражається такими технічними символічними засобами, як веб-камери, аудіозаписи, державні автоматизовані системи «Юридичні особи», «eHealth» автоматизована система виконавчого провадження та ін., що сприяють підвищенню довіри громадян до судової влади і держави в цілому. Примітно, що історично гласність забезпечувалася аналогічно технічними засобами символом гласності служив дзвін;

- реалізація принципу охорони прав і свобод людини і громадянина, забезпечується за допомогою використання в державній діяльності таких символів-знаків, як «Логотип прав людини», «Символ свободи або символів-ритуалів – інавгурації (клятва Президента, в частині поваги і охорони прав і свобод людини і громадянина) і судового засідання. Отже, демонстрація правових принципів за допомогою різного роду символічних форм сприяє досягненню внутрішньої єдності правозастосування або інтеграції правозастосовчої діяльності.

Регулятивна функція. Юридичний символ – це специфічна форма вираження правових велінь. У ситуації, коли необхідно швидко і зрозуміло донести вимогу до великої кількості суб'єктів, саме символічна форма служить для забезпечення стислості, уніфікованості, доступності, економії мовних засобів і, отже, ефективності дії правового веління. Найбільш наочним прикладом є дорожні знаки, жести регулювальника, звукові та світлові сигнали на водному та залізничному транспорті несуть в собі конкретні владні приписи, обов'язкові для виконання, тобто регулюють соціальні відносини [1, с. 87]. Наприклад, у ситуації, коли необхідно швидко прийняти рішення, але немає можливості безпосередньо звернутися до правового порядку, правовий символ стає незамінний. Тут надмірність інформації буде позначатися і на її доступності. Якщо гіпотетично уявити собі, що текст розпорядження буде продубльований на дорожньому знаку, то можна уявити до якого хаосу на дорозі це призведе. У таких і аналогічних ситуаціях правовий символ уможливорює представити інформацію, укладену в нормативних приписах, у вигляді цілісного образу, а не по частинах. При цьому абстрактний припис за допомогою правового символу прив'язується до конкретної ситуації його реалізації.

Орієнтовна функція, або функція соціальної чи політико-правової орієнтації, також обумовлена широкою поширеністю, загальноприйня-

тістю тих знаків, яким надається значення правових символів. Роль останніх у даному випадку полягає в тому, щоб зробити навколишній світ (у тому числі і правовий) зрозумілішим для адресатів правових велень [2, с. 162]. Правові символи забезпечують зв'язок загальної та правової культури, переносять у право образи, близькі і зрозумілі людям. Саме тому світ права не сприймається суспільною свідомістю як відокремлений, відірваний від соціальної дійсності.

Комунікативно-ідентифікаційна функція тісно пов'язана з попередньою, оскільки за допомогою юридичних символів суб'єкти права не тільки можуть орієнтуватися у світі правових явищ, а й отримують можливість ідентифікувати себе, визначити своє місце в колі цих явищ. Показуючи паспорт або службове посвідчення, одягаючи військову форму, завіряючи документ печаткою своєї організації, суб'єкти самоідентифікуються у сфері права, демонструють власний правовий статус. Це стосується і державних символів, що виступають атрибутами державного суверенітету.

Ідеологічна функція. Більшість символів не містять в собі певних владних велень, але покликані надати емоційний, психологічний вплив на суб'єкта, передати «дух» права, донести до адресата правової норми елементи офіційної державної ідеології. Ця функція ріднить правові символи з таким різновидом нормативно-правових приписів, як правові декларації. Саме таку роль, в першу чергу, грають офіційні державні символи, символіка державних органів та інші символи, що виражають цінності, пов'язані з державною владою (суддівська мантія, державні нагороди і т.п.).

Узагальнюючи соціальні функції юридичних символів, слід зауважити, що юридичний символ «забезпечує процеси пізнання і мислення; гармонізує існування співтовариств; фіксує комунікативні зв'язки; упредметнює культурно-ціннісні утворення; виступає як інструмент і результат соціальних інтеракцій» [5, с. 13]. Окремий символ навряд чи здатний одночасно виконувати всі названі соціальні функції. Кожен з них має власне призначення та функціональну спеціалізацію. Проведений аналіз функціональних особливостей юридичних символів дозволяє зробити висновок про те, що ефективність реалізації соціальних функцій юридичних символів обумовлена ефективністю юридичного символу та правового припису, за допомогою якого вони реалізуються.

Список використаної літератури:

1. Балинська О. М. Семіологічне дослідження права: до постановки питання // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 1. – С. 3-8.
2. Балинська О.М. Семіотика права: монографія / О.М. Балинська. – Львів: ЛьвДУВС. – 2013. – 416 с.
3. Никитин А.В. Правовые символы: дисс. ... кандидата юрид. наук: 12.00.01. – Нижний Новгород, 1999. – 241 с.

4. Шарно О.И. Правовые символы как средства правоприменительной техники : дисс. ... кандидата юридических наук : 12.00.01. – Саратов, 2014. – 183 с.
5. Давыдова М.Л. Символы в праве и правовые символы: понятие и значение / М.Л. Давыдова // Ведомости высших учебных заведений. Правоведение. – 2009. – № 3. – С. 42-46.
6. Шалагинов П.Д. Функции правовых символов: автореферат дис. ... кандидата юридических наук : 12.00.01. – Нижний Новгород, 2007. – 26 с.
7. Чантурія А.В. Семіотичні аспекти дослідження соціальної реальності: дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Чантурія А.В.; Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ. – 2006. – 174 с.

Ключові слова: символіка, юридичний символ, правовий символ, соціальні функції, правозастосування.

Ключевые слова: символика, юридический символ, правовой символ, социальные функции, правоприменение.

Key words: symbolism, juridical symbol, legal symbol, social functions, enforcement.

КАРАМАН МИКОЛА ВІТАЛІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції

РИТУАЛИ: СОЦІАЛЬНЕ ТА ПРАВОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ

Існування ритуалів як частини специфічного соціального регулятора, а саме «права», повністю відповідає природно-правовим теоріям праворозуміння. Адже вихідним пунктом доктрини природного права є утвердження ідеї природних, невідчужуваних прав людини, які не даруються їй державою, а належать від природи нарівні з розумом та іншими людськими якостями. Завдання держави відповідно до доктрини природного права полягає у визнанні та забезпеченні прав людини, що здійснюється, зокрема, через їх закріплення у конституціях, інших законодавчих актах та формування механізмів і процедур реалізації й захисту прав людини. Відповідно до концептуальних підходів цієї доктрини правом може вважатися лише те нормативне явище, яке відповідає суспільним уявленням про справедливість, рівність, свободу. Аморального права не може існувати взагалі, як не може бути права «тоталітарного», «фашистського» чи «расистського» [2, с. 33-34].

Ритуал, як тисячі років тому, так і сьогодні, є невід'ємним засобом організації життя суспільства. Перш за все, це явні дії особи або групи осіб, що звертають увагу оточуючих на певне явище або факт. Для цього повинна мати місце відповідність ряду умов: загальновизнана умовність комплексу ритуальних дій, суспільна значущість події або факту, що підкріплюється ритуалом і усвідомлена мета ритуалу. Остання умова зберігає своє значення тільки завдяки звичаєвій нормі, з якою